

Bredere økonomiske effekter i transportprojekter

DI Transport Samfundsøkonomi+
Transportministeriet
8. september 2014

Rapportens konklusion og anbefalinger

Konklusion

- Nuværende metode udelader betydelige samfundsøkonomiske gevinster

Anbefalinger

- Bredere økonomiske effekter bør *inddrages og kvantificeres* som en del af den samfundsøkonomiske analyse
- Resultater *rapporteres både med og uden* de bredere økonomiske effekter
- Bredere økonomiske effekter bør opgøres *ensartet og transparent*

Tre kilder til bredere økonomiske effekter

1. Effekter på vare- og servicemarkederne
2. Effekter på arbejdsmarkedet
3. Effekter som følge af øget samlokalisering
(agglomeration)

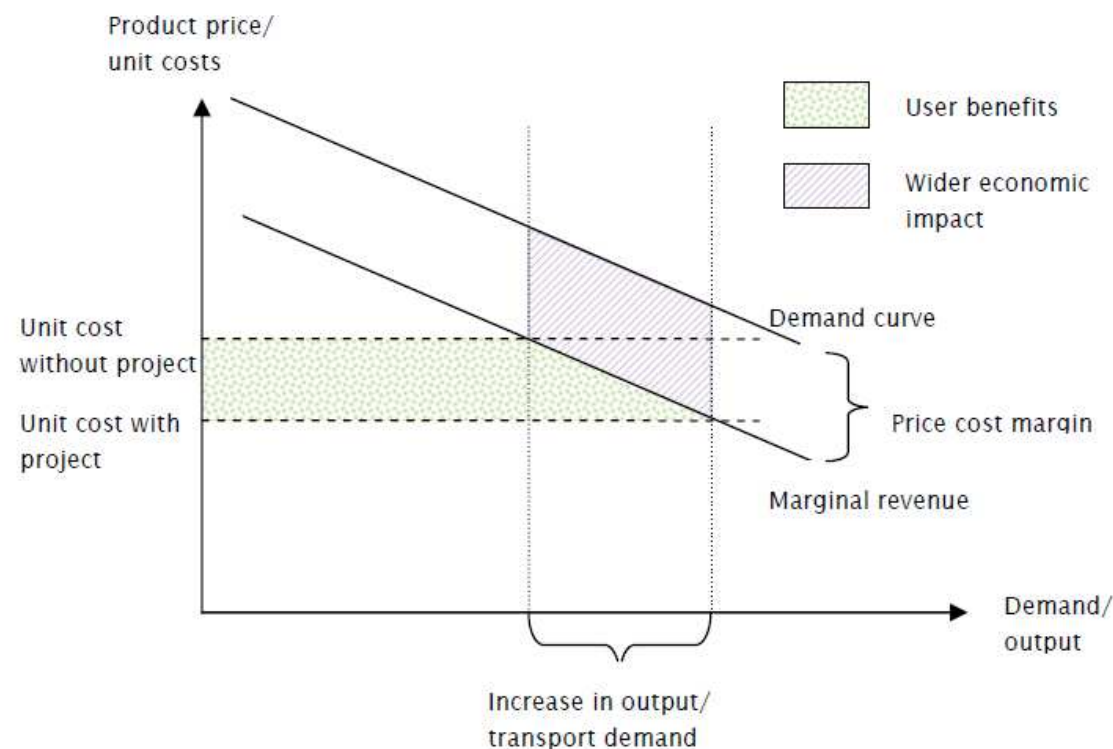
Fælles for disse effekter:

Inddrager ufuldkommen konkurrence og eksternaliteter, som udelades i den traditionelle cost-benefit analyse.

1. Effekter på vare- og servicemarkederne

Effekten på vare- og servicemarkederne

- Med ufuldkommen konkurrence er pris-omkostningsmargin positiv
- Det giver en kile mellem produktionspris og salgspris
- Den nuværende samfundsøkonomiske metode opfanger kun gevinsten under marginalrevenu-kurven
- Vi antager fejlagtigt, at dette er efterspørgselskurven
- Ufuldkommen konkurrence giver ekstra gevinster for hver enhed der produceres, som bør medregnes i den samfundsøkonomiske analyse.

Er der ufuldkommen konkurrence?

Pris-omkostningsmarginaler

Land	Pris-omkostningsmargin
Østrig	12,3%
Belgien	10,7%
Canada	12,0%
Danmark	10,3%
Spanien	13,3%
Finland	13,0%
Frankrig	10,6%
Storbritannien	10,6%
Tyskland	9,5%
Italien	14,0%
Holland	10,7%
Sverige	9,8%
USA	11,1%

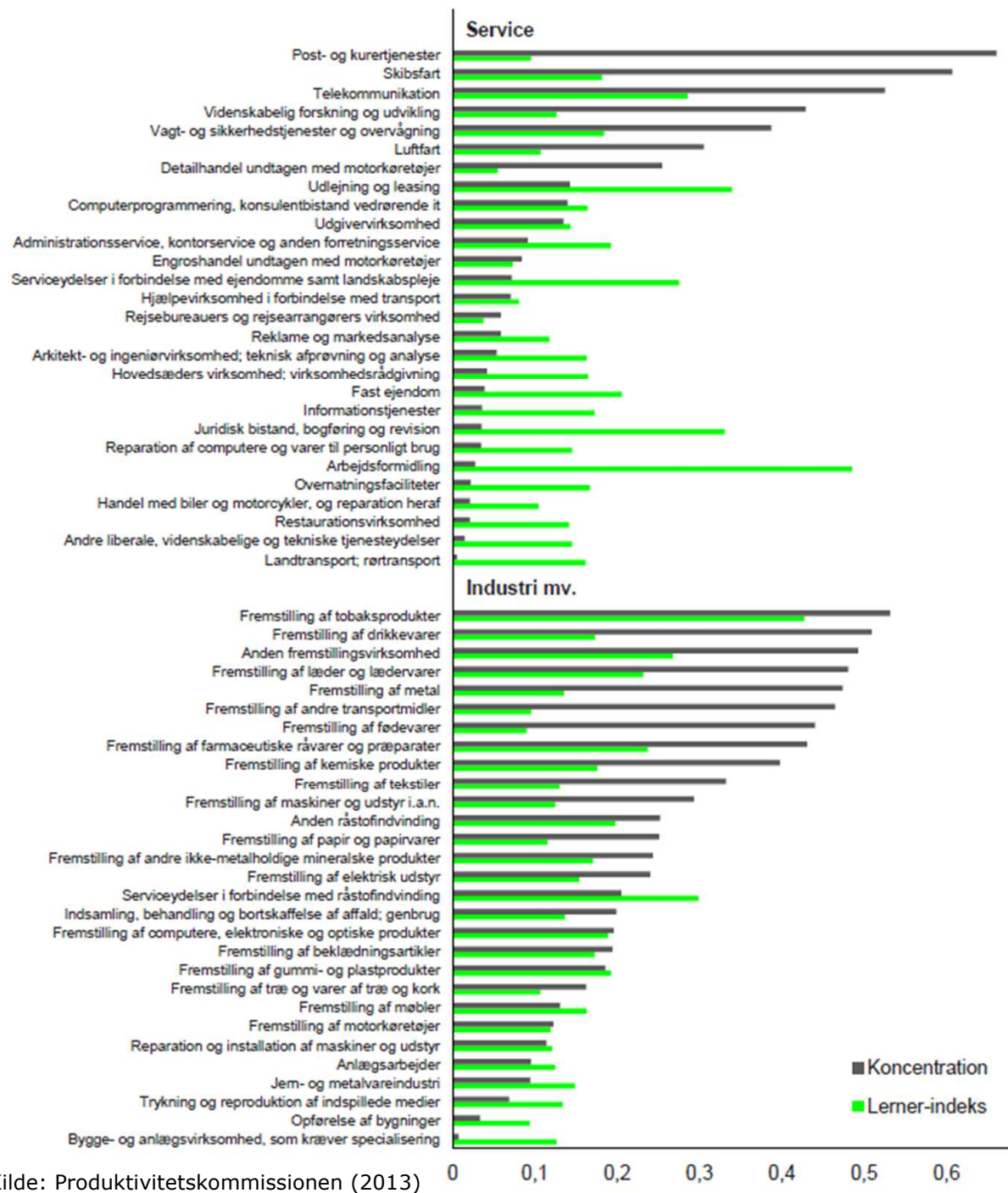
Sektor	Pris-omkostningsmargin
Fødevareindustrien	10,6%
Tekstilindustri	11,1%
Beklædningsindustri	11,0%
Læder- og fodtøjsindustri	9,8%
Træindustri	12,3%
Papirindustri	13,7%
Trykkerier mv.	13,4%
Olieraffinaderier mv.	11,3%
Kemiskindustri	16,1%
Plast- og gummiindustri	12,3%
Glas- og betonindustri	15,5%
Metal	9,5%
Metalvareindustri	12,0%
Maskinindustri	10,8%
Computere	11,7%
Elektrisk udstyr	11,9%
Radio, TV og komm. udstyr mv.	11,9%
Medicinske instrumenter mv.	12,0%
Motorkøretøjer og dele hertil	8,0%
Skibe og andre transportmidler	6,3%
Anden fremstillingsindustri	11,3%

Note: Estimaterne omfatter kun fremstillingssektorer, og derfor formodes estimaterne at være lavere end den overordnede pris-omkostningsmargin, som også omfatter servicesektorer, hvor marginerne formodes at være højere end i fremstilling.

Kilde: Boulhol (2005)

Hvor store i alt?

- Konkurrencestyrelsens peger på, at overskudsgraden i gennemsnit er lidt lavere i Danmark end i Storbritannien
- Marginer i danske sektorer på 10-30% svarende til det niveau, der anvendes i Storbritannien
- Samlet finder vi det rimeligt at anvende en gennemsnitlig pris-omkostningsmargin på samme niveau som i Storbritannien eller lidt lavere.

Hvordan indregnes dette i praksis?

- Transportgevinsterne for erhvervstransporter ganges med en opskaleringsfaktor
(pris-omkostningsmargin x generelle efterspørgselselastisitet)
- Anvendes gængse danske parametre fås en opskaleringsfaktor på 8-12 procent
- I Storbritannien anvendes en opskaleringsfaktor på 10 procent
- Samlet finder vi det rimeligt, at anvende en opskaleringsfaktor på 10 procent for gevinster for forretningsrejser og godstransporter som følge af ufuldkommen konkurrence.

2. Effekter på arbejdsmarkedet

Effekter på arbejdsmarkedet

- Arbejdsudbuddet bestemmes af nettolønnen:

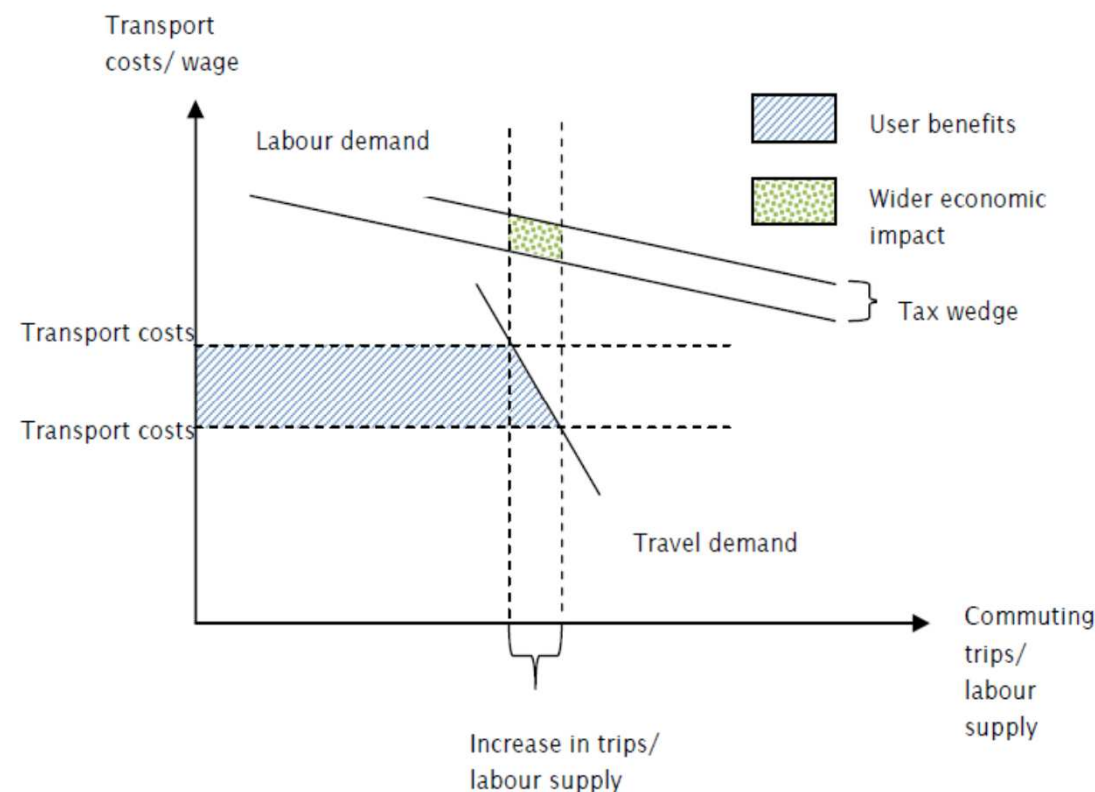
$$\textit{Nettoløn} = \textit{Bruttoløn} - \textit{indkomstskat} - \textit{transportomkostninger}$$

Lavere transportomkostninger ved pendling påvirker:

- Indtræden på arbejdsmarkedet
  - Arbejdstiden
  - Jobskifte
- } → *Øget arbejdsudbud*
- *Højere produktivitet*

Effekten på arbejdsmarkedet

- Pga skatten på arbejdsindkomst opstår en forskel på *arbejdsomkostningen* og *arbejdsindkomsten*
- Denne forskel gør, at yderligere gevinster skal medregnes
- Den seneste samfundsøkonomiske metode opfanger dette ved at medregne arbejdsudbudseffekten
- Dermed indregnes denne effekt af ufuldkommen konkurrence.

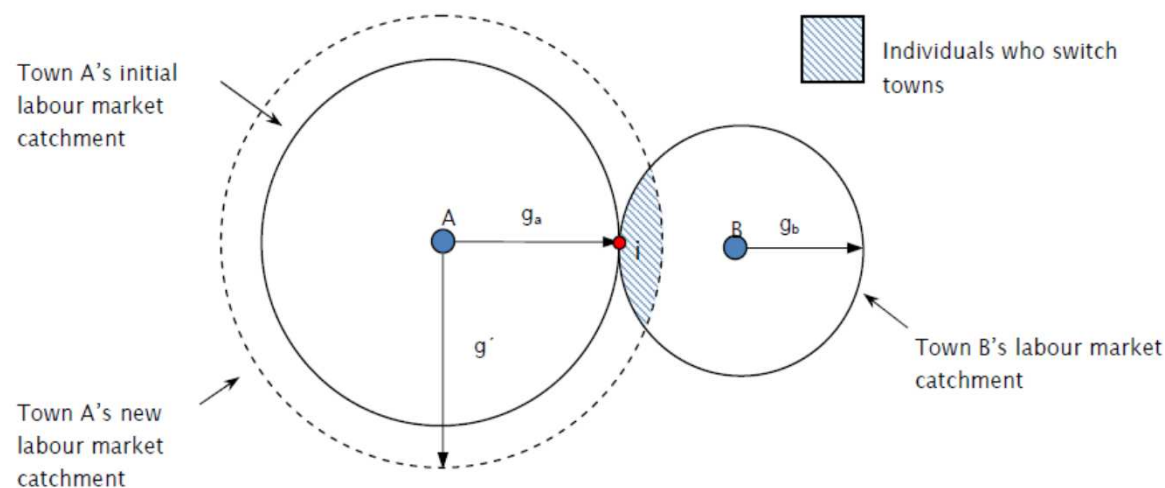

Hvordan indregnes dette i praksis?

- Indtræden på arbejdsmarkedet vha. elasticiteter og rejsetidsbesparelser zone-par for zone-par
  - En gennemsnitlig skattekil på arbejde på ca. 0,4, jf. OECD (2013) samt Skatteministeriet (2013)
  - En arbejdsudbudselasticitet. Tidligere været anset ca. 0,1, jf. bl.a. Velfærdskommissionen (2005)
  - Parameter der tager højde for lavere produktivitet af ”marginalarbejderen”
  - Det betyder lidt lavere faktor end i dag på 13%-17% (hhv 80% og 100% produktivitet af ”marginalarbejder”).
- Længere arbejdstid beregnes som en simpel opskalering af de direkte gevinster for eksisterende pendlingsrejser.
  - En marginalskattekil på arbejde på ca. 0,5, jf. Skatteministeriet (2013)
  - En arbejdsudbudselasticitet. Tidligere været anset ca. 0,1, jf. bl.a. Velfærdskommissionen (2005)

Hvordan indregnes dette i praksis?

- Skift til mere eller mindre produktive jobs kan udelades for projekter, som berører områder med nogenlunde ens lønniveauer, og/eller hvor transportprojektet ikke kan forventes at påvirke, hvor man søger job.
- Hvis effekten skal beregnes, skal der anvendes modeller, der kan forudsige jobskifte (såkaldte *land-use modeller*).

3. Agglomeration

Effekter gennem agglomeration

- Bedre infrastruktur kan påvirke lokalisering gennem:
  - Øget tæthed som følge af omlokalisering af virksomheder/ansatte.
  - Øget tæthed mellem virksomheder/ansatte som følge af lavere effektive afstande (hurtigere transport) mellem virksomhederne/ansatte.
- Samlokalisering (agglomeration) af virksomheder, offentlige kontorer og borgere giver højere produktivitet
  - Højere tæthed -> højere produktivitet
  - Højere tilgængelighed -> højere effektiv tæthed -> højere produktivitet
- Konventionelle cost-benefit analyser opfanger ikke disse effekter

Hvordan indregnes dette i praksis?

- De bredere økonomiske effekter af transportprojekter relateret til agglomeration kan beregnes i to trin:
- *Transportprojektets indvirkning på beskæftigelsestætheden:* Beskæftigelsestætheden opgøres som beskæftigede i det påvirkede byområde og dets arbejdskraftopland vægtet med afstanden.
- *Effekten af højere tæthed på produktiviteten:* Effekten på produktiviteten opgøres ved hjælp af en elasticitet med hensyn til tætheden.

Hvordan indregnes det i praksis

- Ændringer i tætheden opgøres i land-use model
- Der anvendes en agglomerationselasticitet
  - Litteraturen viser elasticiteter på 0,04-0,07 som et gennemsnit over alle sektorer. Det vil sige, at en reduktion i rejsetid og transportomkostninger på ti procent giver 0,4 procent højere produktivitet i et område, hvis agglomerationselasticitet er 0,04.
- Samlet vurderer vi, at det vil være rimeligt at anvende en gennemsnitlig agglomerationselasticitet på 0,04, svarende til den nedre grænse af eksisterende estimater.

Samlet

Bredere økonomiske effekter

Samlet vurdering

Bør brede økonomiske effekter inkluderes?

- Ja, når der er væsentlige agglomerationsfordele, pendler-fordele og fordele på markeder med ufuldkommen konkurrence

Hvordan?

- Kun case-by-case, og typisk for større projekter

Hvor store er disse effekter typisk?

- 5-10 pct yderligere benefits oveni de traditionelle fra ufuldkommen konkurrence
- 2-5 pct yderligere benefits fra arbejdsmarked
- 10-15 pct yderligere benefits sfa agglomeration

Samlet

- Typisk op til 20 pct oveni samlet set for de bedste projekter.